

ERDÉLY HÁROM NEMZETE

SZKA_210_08

A KOLOZSMONOSTORI EGYEZMÉNY ÉS A KÁPOLNAI UNIÓ

A modul szerzője:
Baracs Nóra és Magasi András

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

10. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. RÁHANGOLÁS, A FELDOLGOZÁS ELŐKÉSZÍTÉSE					
I/a Activity (Most mutasd meg!)					
A	<p>Az osztályban öt csoport alakul. Mindegyik választ valakit, aki vállalja, hogy ő fogja elmutogatni egy szó jelentését. A vállalkozóknak a tanár egy kis cédulán odaadja a „nemzet” szót. A csoportoknak 2 perce van rá, hogy kitalálják a szót. Amelyiknek először sikerül, az a győztes. Az osztály ezután közösen megpróbálja meghatározni a szó általános jelentését, és azt, hogy mit jelentett ez a fogalom a XV. században.</p> <p style="text-align: right;">5 perc</p>	<p>Az óra egyik kulcsfogalmának játékos bevezetése és definiálása</p> <p>Asszociációs készség Kreativitás Együttműködés</p>	<p>Csoportos játék</p> <p>Frontális munka – ötletbörze</p>	<p>Öt kis cédula a kitalálendő szóval</p>	<p>P1 (Szómagyarázat)</p>

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II. ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA					
II/a Erdély népei a XV. században					
A	Minden csoport kap egyet a D1 információs kártyák közül annyi példányban, ahány tagja van a csoportnak. A szövegek egyéni elolvasása után vázlatot írnak, amelynek alapján bemutatják majd a többieknek az adott népcsoport most megismert jellemzőit. A szóvivők e vázlat alapján megosztják tudásukat az osztállyal. Ezután a tanár régi erdélyi viseleteket bemutató képeket vetít. 10 perc	Új ismeretek szerzése Erdély népeiről Szövegértés Lényegkiemelés Kommunikáció Együttműködés	Egyéni szövegfeldolgozás Csoportmunka – vázlatkészítés Frontális munka – csoportos szóforgó	D1 (Információs kártyák)	P2 (Kivetíthető képek)
II/b Az erdélyi parasztfelkelés					
A	Minden csoport megkapja a felkelés összekevert eseménykártyáit. Az első feladtuk az, hogy helyes sorrendbe rakják a cédulákat, majd a lexikoncikk alapján saját szavaikkal rekonstruálják az eseményeket. A tanár ellenőrző kérdéseket tesz fel a szöveghez kapcsolódóan. A csoport válaszait az írnokok jegyzi le. Végül szóforgóval ellenőrzik a válaszok helyességét. 15 perc	Új ismeretek szerzése a parasztmozgalomról Szövegértés Logikus gondolkodás Együttműködés	Csoportmunka – szövegrekonstruálás, vázlatkészítés és közös feladatmegoldás Frontális munka – ellenőrzés csoportos szóforgóval	D2 (Esemény- kártyák) Írólapok, írószerek	P3 (Ellenőrző kérdések)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
II/c Erdély három nemzete					
A	<p>A tanár elmondja, hogy a kápolnai unió létrejötte évszázadokra meghatározta Erdély politikai berendezkedését. A csoportok feladata az, hogy az erdélyi népekre vonatkozó előzőleg szerzett ismeretek felhasználásával rajzolják meg valamilyen formában a XV. századi erdélyi társadalom szerkezetét, és jelöljék meg az ábrán, hogy mely rétegek sorolódtak a nemzet körébe, és melyek volt kirekesztve belőle.</p> <p>Az elkészült munkákat kiteszik a falra, és összehasonlítják a megoldásokat. A tanár értékeli helyességüket.</p> <p style="text-align: right;">10 perc</p>	<p>A vizsgált történelmi esemény következményeinek összegzése</p> <p>Szintetizálás Ábrázolóképeség Együttműködés</p>	<p>Frontális munka – tanári közlés</p> <p>Csoportmunka – közös ábrakészítés</p> <p>Frontális munka – tárlatlátogatás és értékelés</p>	<p>Rajzlapok Filctollak Ragasztógyurma</p>	
III. AZ ÚJ TARTALOM ÖSSZEFOGLALÁSA, ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS					
III/a Mi lett volna, ha...?					
A	<p>A tanár felteszi a kérdést, hogy vajon mi minden alakult volna másképp a történelemben, ha az urak megtartják a parasztoknak a kolozsmonostori egyezményben tett ígéreteiket, és ha a nemzet ekkoriban kialakuló fogalmába beleértik Erdély többi népcsoportját is?</p> <p style="text-align: right;">5 perc</p>	<p>A megismert helyzet történelmi perspektívából való értékelése</p> <p>Összefüggéslátás Kritikai gondolkodás Szóbeli kifejezőképesség</p>	<p>Egész csoportos gyakorlat – szóforgó</p>		

TANÁRI SEGÉDLETEK

P1 Szómagyarázat

nemzet, náció <lat>:

kétféle felfogásban használt politikai fogalom: olyan közösség, amelyet a tartós együttélés, a közös történelmi múlt mellett a területi, gazdasági, nyelvi, kulturális egység, és a kultúrában megnyilvánuló közös lelki sajátosságok, értékrend jellemeznek, ill. az ország valamennyi állampolgárának közössége. Az előbbi a német eredetű kultúr-nemzet, az utóbbi a francia eredetű *államnemzet* meghatározása.

Magyar Nagylexikon. 2001

Magyarországon a nemzetfogalom első markáns jelentkezése a XV–XVI. századra tehető. Werbőczy István *Hármaskönyvében* a „*primae nonus*”, az első rész kilencedik címe írja le a nemességnek azokat a sarkalatos jogait, amelyek a (nemesi) nemzet fogalmát is körülhatárolják. Jóllehet a Habsburgok és a török elleni küzdelmek ennél jóval szélesebb nemzet képletét vázolták föl, benne a háborúkban vállvetve küzdő vitélő renddel, a hajdúársadalommal és jobbágy-sággal, a nemzetté válás csak a XIX. század első felében, a reformkorban és az 1848–49. évi szabadságküzdelemben gyorsult fel. A nyelvi és kulturális egység, a polgári értelmezésű önállóság, az állami függetlenség, a területi egység követelése tartósan csak az 1867. évi kiegyezés után realizálódhattak. Részben a nemesi nemzet eszméjének, részben pedig a szabadságküzdelmekben megérlelődött erős nacionalizmusnak a hatására lett meghatározó a magyar hiva-

talos gondolkodásban az „egy politikai nemzet” fogalma. A reformkori koncepció szerint a nemesi nemzetet nem megszüntetve váltották fel a polgári nemzettel, hanem a nemesi nemzet folytonosságát megtartva, annak kereteit tágítva és részben reformálva, abba „emelték be” a társadalom korábban jogtalan rétegeit. Az egy politikai nemzet koncepciója megnehezítette a kapcsolattartást az ugyancsak nemzettéválási folyamatokat megelőző nemzeti kisebbségekkel – amelyek az országon belül együttesen többséget alkottak.

Britannica Hungarica. 2007

P2 Kivetíthető képek

Erdély népeinek régi viseleteiről

A képsorozat forrása: Erdély története (főszerkesztő: Köpeczi Béla)
Válogatás a digitális feldolgozás képmellékletéből
(mek.oszk.hu/02100/02109/html/img/sz-065.jpg)

A képek elnevezései leírják, hogy milyen néphez és/vagy milyen társadalmi réteghez tartozó személyről van szó.

Kiegészítő megjegyzés:

A XV. század végén a székelyeket a magyarsághoz számítva Erdély lakosságának 58%-a volt magyar, 24%-a román 16%-a szász, 2% egyéb.

P3 Ellenőrző kérdések

1. Ki volt Lépes György?
2. Mivel váltotta ki a parasztok haragját?
3. Ki volt Budai Nagy Antal?
4. Hol gyűltek össze a parasztok követei azért, hogy tárgyaljanak az urakkal?
5. Hogy nevezték magukat a felkelők?
6. Miért kötöttek egyezséget a nemesek a felkelőkkel?
7. Pontosan mikor és hol került sor erre a megegyezésre?
8. Melyek voltak a megegyezés legfontosabb pontjai?
9. Kik léptek szövetségre egymással Kápolnán, és mikor?
10. Mi volt a szövetség célja?
11. Mikor és miért került sor a második kolozsmonostori egyezmény megkötésére?
12. Ki volt az az uralkodó, aki 1437 decemberében halt meg?
13. Milyen segítséggel győztek a nemesi hadak a felkelők felett?
14. Hol és mikor újították meg a kápolnai uniót?
15. Miért vonták meg Kolozsvártól egy ideig városi kiváltságait?
16. Mi lett a sorsa a felkelők vezetőinek?

A válaszok egyértelműen megtalálhatók a D2 melléklet szövegében.